

2020-12-03

1 (2)

ኮቪድ-19፡ ናይ ተሓካሚ ሓበሬታን ሕግታት ኣተኣላልዮን

ናይ ሓካይም ምክልኻል ለበዳ፡ ቆጽሊ ወረቐት ምክልኻል ለበዳ

ስለምንታይ እዩ እዚ ሓበሬታ ንዓይ ተዋሂቡኒ?

መርመራታት ኮቪድ-19 ከም ዘለካ ኣርእዮም ኣሎዉ፤ እዚ ናይ ሳርስ-ኮቭ-2 ኮሮና ቫይረስ ረኽቢ ማለት እዩ ።

ኮቪድ-19 እንታይ እዩ?

ኮቪድ-19 ረኽቢ ቫይረስ ኮይኑ መብዛሕቱ ግዜ ዝተቐለሉ ምልክት-ሕማም ከም ነድሪ-ኣፍንጫ፡ ምሕማም ጎረሮ፡ደረቕ ሰዓልን ረስንን ዝፈጥር እኳ እንተኾነ ንገሊኡም ግን ናይ ምስትንፋስ ጸገም ዘለዎ ከቢድ ሕማም ስለ ዘኸትለሎም ኣብ ሆስፒታል ኣትዮም ክንክን ሕክምና ክረኽቡ ይግደዱ። ካልኣት ምልክታት-ሕማም ኮቪድ-19 ቃንዛ ጭዋዳ፡ሕማም ርእሲ፡ድኻም፡ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ዓቕምን ውጽኣት ዘለዎ ጸገማት ከስዐን ክኾኑ ይኽእሉ እዮም።

ኮቪድ-19 ከመይ ጌይሩ ይመሓላለፍ?

ኮቪድ-19 ብኸመይ ይመሓላለፍ?

ኮቪድ-19 ብመንገዱ እቲ ናይ ነጠብጣብን ርክብን ልበዳ ዝበሃል ይተሓላለፍ። ሓደ ሰብ ክህንጥስ ወይ ክስዕል ከሎ ኣብ ኣየር ተላባዕቲ ነጠብጣባት ይፍጠሩ። ሸው እቲ ኣብ ቀረባ ዘሎ ሰብ በቲ ሕማም ይልበድ። እቶም ነጠብጣባት ኣብ ሓደ ቦታ ወይ ኣቕሓ ምስ ወደቁ፡ እቶም ተላባዕቲ ኣካላት ካብኡ ምትሕልላፍ ክቐጽሉ ይኽእሉ። መብዛሕትኡ ግዜ በእዳው። ሓደ ሰብ ካብ ዝተለኸፈሉ ክሳብ ዝሓመሉ ዘሎ ግዜ (ግዜ-ሕቕፍ) ካብ 2 ክሳብ 14 መዓልታት ይፈላለ እዩ። መብዛሕትኡ ግዜ ሓሙሽተ መዓልታት እዩ።

ንኸንደይ ዝኸውን ግዜ እዩ ኣላጋቢ?

- ካብ ትሓምም እንተ ወሓደ 7 መዓልታት ድሕሪ ምሕላፉን ብሓፈሻ ምስ ሓሸካን ካብ ረስኒ ን2 መዓልታት ናጻ ምስ ኮንካን፡ ካብኡ ንንዮው ነዚ ሕማም ናብ ካልኣት ከም ዘይተላግብ ትቐጽር። እዚ፡ እቲ ከም ኣላጋቢ ሕማም ትቐጽገሉ ዝሓጸረ ግዜ 7 መዓልታት እዩ ማለት እዩ። ድሓሪ እዚ ግዜ ምሕላፍ ከም ደረቕ እሑኡታን ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ክእለት ዝኣመሰሉ ምልክታታት ሕማም ገና ዋላ ይሃልዉኻ ከም ኣላጋቢ ሕማም ኣይትቐጽርን ኢኻ።
- ዝኾኑ ምልክታታት ከይሃለዉኻ መርመራ ጌርካ እንተ ኔርካ፡ ካብታ መርመራ ዝተወስደላ መዓልቲ ን 7 መዓልታት የገልግል። መርመራ ድሕሪ ምግባርካ ምልክት ሕማም እንተ ኣማዕቢልካ፡ ነዚ ኣብ ላዕሊ ተጻሒፉ ዘሎ ርኣ።
- ንናይ ኮቪድ-19 ረኽቢ ኣብ ሆስፒታል ተሓኪምካ ኔርካ እንተ ኹንካ ወይ ኣብ ናይ ኣረጋውያን መንበሪ ትነብር እንተ ኩንካ፡ መብዛሕትኡ ግዜ ካብቲ ዝሓመምካሉ ግዜ እንተ ወሓደ ን14 መዓልታት ነዚ ሕማም ናብ ካልኣት ከተላግብ ከም ትኽእል ይግመት እዩ። ንስኻ ነዚ ሕማም ንኸንደይ ዝኸውን ግዜ ናብ ካልኣት ካተላግብ ከም ትኽእል ሓኪምካ ሓበሬታ ክህበካ እዩ።

ንኻልኣት ሰባት ንኸየላግበሎም ብዘዕባ እንታይ ክሓሰብ ኣሎኒ - ሕግታት ኣተኣላልዮ?

ኮቪድ-19 ንህዝቢ ሓደገኛን ንሕብረተሰብ ሓደገኛን ስለ ዝኾነ ብሕጊ ምክልኻል ለበዳ ዝምእዘዝ ሕማም እዩ። ንስኻ ንኻልኣት ሰባት ንኺይትልብዮም፡ ኣብ ውሽጢ እቲ ኣላጋቢ ዝኾንካሉ እዋን ነዞም ኣብ ታሕቲ ተመልኪቶም ዘለዉ ግድን ክትስዕቦ ኣለካ። ሕግታት ኣተኣላልዮ ማለት፡

- ኣብ ገዛ ኩንካ ምስራሕን ናይ ርሑቕ ትምህርትን ይከኣል እዩ።
- ናይ ግድን ፍሉይት ናይ ጽሬት ኣገባባት ክትክተል ኣሎካ፣ ብናይ ኢድካ ጽሬት (ምሕጻብ ኣእዳው) ናይ ግድን ጥንቁቕ ክትከውን ኣለካ፡ ኣብ መዓጽፎ ቅልጽምካ ወይ ኣብ ናይ ወረቐት መንዲል እምበር ናብ ሰባት ገጽካ ክትስዕልን ክትህንጥስን የብልካን።
- ኮቪድ-19 እንተ ኣሎካ ኹይኑን ምስ ሰራሕተኛታት ሕክምና ርኽብ እንተ ኣለካ ኹይኑን፡ ናይ ግድን ክትነግሮም ኣሎካ።
- ሓኪምካ ናብ ዳግመ ምብጻሕ ክትመጽእ ወይ ብተለፎን ርኽብ ክትገብር ኣሎካ እንተ ኢሉካ፡ ናይ ግድን ከተተግብሮ ኣሎካ።

ንኻልኣት ካብ ለበዳ ንክከላኸለሎም ኣብ ርእሲኡ እንታይ ክገብር ኣሎኒ?

ብመሰረት ሕጊ ምክልኻል ለበዳ፡ እቲ ተላጋቢ ሕማም ዘለዎ ሰብ፡ ንኻልኣት ካብ ለበዳ ንክከላኸለሎም ከሉ እቲ ካብኡ ዝሕተት ክገብር ኣለዎ (እቲ ግዴታ ምክልኻል ዝብሃል)። ክሳብ ናብ ካልኣት ሰባት ዘለካ ርሕቀት ዝሓለኻ፡ ካብ ገዛ ወጻኢ ክትጸንሕ ትክእል ኢኻ። ካብ ቶም ምሳኻ ዝነበሩ ሰባት ንኣብነት ኣብ ክፍልኻ ጥራሕ ብምዃን ርሕቐትካ ክትሕሉ ክትፍትን ኣለካ።

ከምኡ'ውን ናይ ግድን ኣብ ምክትታል ኣሰር ለበዳ ክትሳተፍ ኣሎካ። መልሲ ናይ መርመራኻ ኣብ ትወሃቡሉ እዋን፡ እዚ ብኸመይ ከም ዝግበር ሓበሬታ ክወሃብካ እዩ።

ንኮቪድ-19 ወይ ካልእ ሕማም ክንክን ሕክምና እንተ ኣድልዩኒ ከመይ እገብር?

ንሂወት ብዘስግእ እንተ ሓሚምካ ናብ 112 ደውል።

ነቶም ዝተወሰኑላይ ሕግታት ኣተኣላልያ ከመይ ጌይረ ይግባይ ይብለሎም?

ሓደ ጌጋ እዩ ኢልካ ትሓስቦ ሕግታት ኣተኣላልያ ተዋሂቡካ እንተ ኣሎ ኹይኑ፡ ምስቲ ኣብ ዘባኻ ዘሎ ሓኪም ምክልኻል ለበዳ ርኽብ ክትገብር ትክእል ኢኻ።